

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina: dostavljanjem na dom ali po pošti K 1.50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrletna K 4.50. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravišтво „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstr. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer. ::

ZARJA

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rökopise, ki jih ne vrača. — Upravišтво sprejema naročnino in ins-rate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratov: Enostopna petlitrstica 20 vin., pogojeni prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštnine proste

Posamezna številka 6 vinarjev.

Štev. 161.

V Ljubljani, v petek dne 15. decembra 1911.

Leto I.

Kdo vlada v Avstriji?

Vsak teden sedemkrat bi bilo treba ponavljati da je Avstrija „ustavna“ država, da se ne bi pozabilo na to resnico, ki stoji črno na belem na papirju, toda — večinoma le na papirju.

Ustavna država! Ta beseda mora vendar imeti nekakšen pomen. In njen pomen bi se moral opaziti ne le v črkah, temveč predvsem v življenju. Ustavnost, ta otrok revolucije, ki je odprla vrata potrebam novega življenja, je odpravila absolutizem, in izreka že vsled tega njegovo nasprotje. Predrevolucijska doba je smatrala vladarja za „gospodarja“, narod pa za njegove „podložnike“. Kadar je bil kakor patriarh, kakor starejšina, ki mu pritičejo vse pravice po volji in milosti božji, od katere je postavljen nad vse ljudstvo in kateri edini je odgovoren. Narod pa je bil družina, ki sama po sebi nima nobene volje in ne more iz sebe zajemati nobenih pravic. Izvrševanje vladarjeve volje, v kateri se izraža božja, je namen narodov.

Ta nazor je odpravila revolucija, ki je postavila pravico in samoodločevanje narodov v prvo vrsto. Načelo, da ravna narod sam svojo usodo, da vlada sam, je temelj in jedro ustavnosti. Popolnega in čistega izraza ni dobilo to načelo še nikjer. To je naravno, zakaj taka demokratska ustavnost bi morala imeti sposobno socialno podlago. Prava demokracija bi morala biti socialna: ali skok iz fevdalnega absolutizma v socializem je nemogoč — tudi metulj se razvije šele iz gosnice.

Vpoštevamo torej, da je ustavnost omejena, v raznih kapitalističnih državah različno omejena, pa ne pričakujemo v sedanji Avstriji ljudske suverenitete. Ali vendar imamo tudi v tej državi ustavo, po kateri so javne pravice razdeljene in po kateri predstavlja parlament — po pravem ali po krivem — ljudsko voljo. Predstavlja jo; izražena pa seveda ni v njem idealno, zakaj prvič vemo, da je pravica volitve med posameznimi narodi neenako razdeljena, drugič vemo, da nima polovica doraslega prebivalstva — ženska polovica — nobenega neposrednega vpliva na parlament; vemo, da izključujejo razne težave kakor določba o enoletnem bivanju mnogo doraslih moških od volilne pravice; vemo tudi, da socialne razmere, v katerih so siromašni odvisni od bogatih, ovirajo čiste volitve in izraz prave ljudske volje. Ali če ima bodočnost nalogo, da popravi te nedostatke, ima sedanjost živeti ob tistih pravicah, ki so zajamčene vsaj v svoji omejenosti. Četudi omejeno ustavo, ima Avstrija ven-

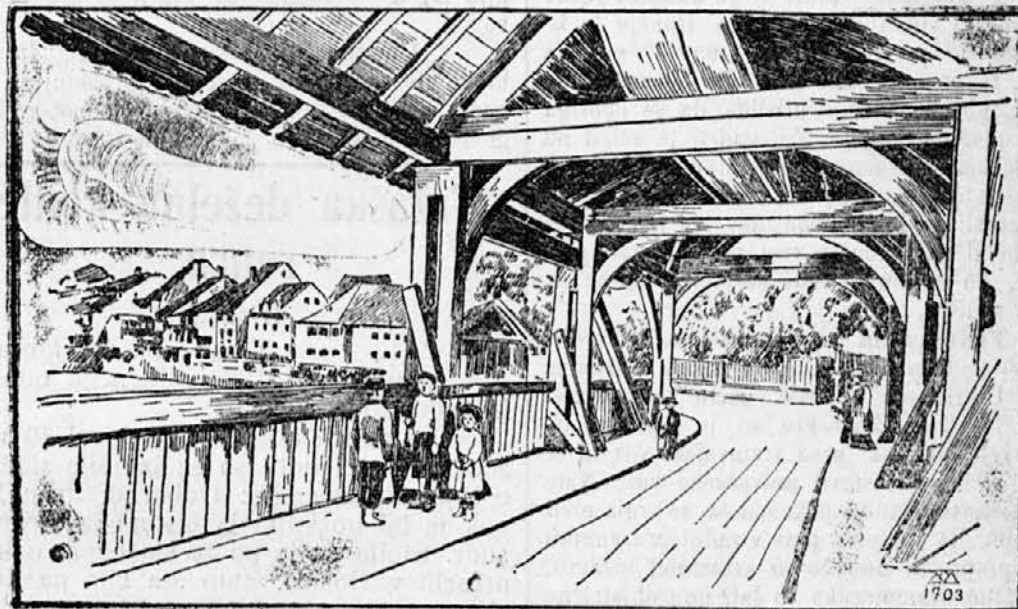
darle ustavo in njeno jedro je državni zbor. Njegova vloga v državnem življenju je dvojna: Dajati ima zakone in kontrolirati ima, da se izvršujejo zakoni v duhu zakonodajca. Volja avstrijskega parlamenta sicer ni absolutna; njegovi zakoni potrebujejo cesarsko sankcijo: nekatere zadeve — n. pr. zunanja politika, vojna in mir — so popolnoma odvzete njegovi kompetenci. Ali njegova volja stoji vendar v prvi vrsti. O vseh rečeh, ki so odkazane njegovemu delokrogu, ima sklepiti parlament in vlada ima izvrševati njegove sklepe.

Čimbolj so že po osnovnih zakonih skržene pravice državnega zbora, tembolj bi moral naravno paziti, da se vsaj teh nihče ne dotakne. Logično in prirodno je stremenje vsakega ljudskega zastopstva, da poveča svojo moč, a prvi pogoj za uspešnost te tendence je varovanje, — trogo, ljubosumno varovanje že pridobljenih pravic.

V državi, v kateri ne izhaja vlada iz ljudstva in nima občutka, da se v njej kristalizira ljudska volja, ni težko umeti, da izkuša tudi vlada povečati svojo moč. Med njo in parlamentom so naravna nasprotja, ki se tembolj povečavajo, čimbolj je vlada, brez parlamentovega vpliva sestavljena, tu a parlamentu. Ali če je razumljivo, da hoče taka vlada kolikor mogoče podvreči parlamentovo voljo svoji, bi moralo biti še bolj razumljivo, da ji zoperstavi državni zbor pri vsakem takem poizkusu svoj „Quod non!“, varujoč svoje pravice do zadnje pičice.

Ali naš državni zbor — Bog se ga usmili! — Ta črpi mirno, da mu zdaj Bienrth, zdaj Gautsch, zdaj zopet Stürgkh naloži sedlo na hrbet in da jaha na njem. Ta državni zbor ima enkrat tako, drugikat drugačno veščino, ali vsaka smatra za svojo prvo nalogo služiti vladi, kakor dekla gospodinji. Sedanja večina, kateri so se pridružili tudi mladočehi z našim ljubim dr. Ravniharjem igra to vlogo z enako vdanostjo kakor vse prejšnje majoritete in jih izkuša še prekositi s svojo hlapčevsko poslušnostjo.

Pravkar se odigrava v državnem zboru taka ljubezniva epizoda. V proračunskem odseku je bil vlečen predlog — kakor je čitateljem znano — da se odkaze deželam iz državnih sredstev dvajset milijonov za izboljšanje učiteljskih plač. Predlog je bil odklonjen in naši čitatelji se pač še spominjajo, kako komično je bilo tisto glasovanje. Ali poslanca Waldner in Pacher, člana nemško-nacionalne zveze, sta prijavila svoj predlog kot votum manjšine in pokazalo se je, da bi utegnil v zbornici dobiti večino.

Starodavni most v Rheinfeldenu.

To ni bilo všeč vladi. Stürgkh ne mara tega predloga — to je vse, da se ve. Ali to je famosnim ljudskim zastopnikom že dosti. Če bi bilo gotovo, da bo predlog v zbornici ravno tako odklonjen kakor v odseku, bi si nič ne belili glave. Tedaj bi se lahko postavljali pred učitelji, češ glejte, mi smo vam hoteli pomagati, pa nas nasprotniki niso pustili. Ali tisti hip, ko se je zazdelo, da bi bil predlog v zbornici lahko sprejet, so se junakom napežili lasje, kajti — kaj poreče grof Stürgkh? Takoj so zašumele po zraku vsakovrstne „grozne“ govornice: Gosposka zbornica zavrzte sklep poslanske zbornice (kar sicer nikakor ni verjetno). Stürgkh zaključil parlament. § 14 pride... Ko pa vendar ni bilo gotovo, da je ves ta strah resničen, se je naekrat prikazal Hoehenburger na obzoru, in zagrozil, da odloži ministrsko listino, če bo predlog sprejet. In ta gržnja je popolnoma zadostovala nemškimi nacionalcem.

Če bi bil Hoehenburgerjev odstop sploh kaj hudega, vendar gotovo ne bi bilo tako zlo, da se ne bi dalo prestati. Ljudi, ki bi imeli toliko želje in navsezadnje toliko sposobnosti za justično ministrstvo kolikor slavni Hoehenburger, bi se v Avstriji še dobilo. In z ozirom na ustavnost bi bilo še vsekakor bolje, da pade tudi boljši minister od Hoehenburgerja, kakor pa da se uklanja večina vladni volji. Ali nemško nacionalna zveza, glavni steber sedanje večine, se je vdala, iz Waldner-Pacherjevega predloga je postala po-

hlevna resolucija, iz zahteve pobožna željica, Hoehenburgerjev portfelj je ohranjen, parlamentarizem in ustavna ideja pa tepena.

Tako vlada v Avstriji vedno ministrska volja in se razširja brezpomembnost parlamenta, le zato, ker se meščanske stranke ne upajo izvajati svoj poklic in vladati. In navsezadnje so teh klavernih razmer krivi vendarle volilci sami, ki pošiljajo v državni zbor koristolovce, omahljivce in figurante namesto ljudskih zastopnikov. Ljudstvo, ki bi imelo sedeti na vozu in imeti vajeti v rokah, je vpreženo in vleče, kar mu nakladajo vlade s pomočjo in odobravanjem tistih, ki jih je bilo poslalo v državni zbor, da bi tam varovali njegove pravice in množili njegovo moč. In dokler se ne bo ljudstvo spametovalo, ne bo drugače.

NOVICE.

* Naša slika. Na levem bregu Rena v švicarskem kantonu Aargau leži v romantični okolici sredi smrekovih gozdov starodavno mestce Rheinfelden, oklenjeno od zidov in obrambnih stolpcev. Mesto, ki je bilo izpostavljeno vednim vojnim nadlogam, zlasti hudo v tridesetletni vojni, je zvezano z badensko deželo po starem, z leseno streho pokritim mostom, ki ga omenjajo listine že v 13. veku. Most, ki je dočakal tako častljivo starost in ima le malo vrstnikov na svetu, nadomeste sedaj z novo moderno zgradbo in so ga minule dni zaprli prometu.

ANTON ČEHOV:

Sirena.

(Konec.)

— Vrag vedi, kaj... — je zamrmral okrajni sodnik in odšel k drugemu oknu. — Dva koščka poješ, a tretjega si prihraniš k juhi, — je nadaljeval zapisnikar navdušeno. — Če si končal s pasteto, zahtevajte takoj juho, da vas ne mine apetit... Juha mora biti vroča kot ogenj. Ali najboljši, moj ljubček, je boršč iz kisle repe po ukrajinskem načinu pripravljen, s prekajenim mesom in klobasicami. Zraven se poda smetana in svež petršiljček s koprom. Imenitna je tudi juha iz kislih kumaric, rajželca in mladih možgan, a če ljubite bujono, je najboljša iz korenja in zelenjadi: korenčka, špargeljnov, ohrovtva in podobne jurisprudence.

— Da, imenitna reč... — je vzdihnil predsodnik in se obrnil od svojih papirjev: ali takoj se je skesal in zastokal: — Sramujte se! Tako ne napišem do večera svojega posebnega mnenja! Že četrta pola je za nič!

— Ne bom več, ne bom več! Odpustite! — se je opravičeval zapisnikar in nadaljeval šepetaje: — Ko ste povžili boršč ali bujono, naj vam takoj prineso ribo, prijatelj moj! Od teh nemih bitij je najboljši — pečen karas; v smetani; da izgubi duh po blatu in da dobi nežen okus. Ga je živega pustiti v mleku štiriindvajset ur.

— Tudi kečiga ni slaba, — se je oglašil častni sodnik in zamižal; v naslednjem

hipu pa je nepričakovano za vse poskočil s sedeža, napravil živalski obraz in zaklical predsedniku: — Peter Nikolajč, ali bodete kmalu gotovi? Ne morem več strpeti! Ne morem!

— Dajte, da skončam!
— Pojdem pa sam. Vrag vas vzemi. Debeluh je mahnil z roko, zgrabil klobuk, in ne da bi se poslovil, zbežal iz sobe. Zapisnikar je zdihnil, sklonil se na državnega pravdnika in nadaljeval polglasno:

— Dober je tudi sodak ali karp v paradiževi ali gobovi omaki. Ampak z ribo se ne nasitiš, Štefan Francič; to ni glavna jed, glavno pri obedu ni riba, niso omake, temveč pečenka. Katere ptice najbolj obožujete?

Državnega pravdnika namestnik je napravil kisel obraz in zdihnil:

— Žal da ne sočustvujem z vami; želodčni katar imam.

— Ne klepetajte, gospod! Želodčni katar so si izmislili zdravniki. Največkrat izvira ta bolezen od svobodnjaštva in od ošabnosti. Nikar ne mislite nanjo. Recimo, da se vam ne ljubi jesti, ali da vam je slabo, tedaj je najboljša, da jeste vzlic temu. Če vam prineso za pečenko par kljunačev, in k temu še jerebico ali pa parček tolstih prepelic, pozabite na vsak katar, na mojo moško besedo. A pečen puran? Bel, masten, sočen, tak, veste, kakor vila...

— Da, gotovo je okusno, — je dejal državni pravdnik in se otožno nasmehnil. — Purana bi nemara jedel.

— Moj bog, in racko? Če vzamete mlado racko, ki je o prvem mrazu oku-

si la košček ledu, in jo pečete na ponvi skupaj s krompirčkom — ampak krompirček naj bo prav drobno narezan, da zarumeni, da se prepoji z račjo mastjo in da....

Filozof Milkin je napravil živalski obraz in je očitno hotel nekaj ziniti, pa je cmoknil z ustmi preživo predstavljajoč si pečeno racko in brez besede je gnal od nevidne sile pograbil klobuk in bežal vun.

— Da, racko bi tudi jedel... — je zdihnil državnega pravdnika namestnik. Predsednik je vstal, šel po sobi semintja ter zopet sedel.

— Pečenka nasiti človeka in loti se ga nasladna utrujenost, — je nadaljeval zapisnikar. — telesu je prijetno in pri duši je človeku toplo. Za posladkanje izpijete lahko tri kozarčke likerja.

Predsednik je zastokal in prečrtal polo.

— Že šesta pola je zanič, — je vzkliknil srdito. — To je že brezvestno!

— Le pišite, le pišite, dobronik moj! — je zašepetal zapisnikar. — Ne bom vas več motil. Čisto potihno bom. Na besedo, Štefan Francič, — je nadaljeval s komaj slišnim šepetom, — domač liker je boljši od šampanjca. Po prvem kozarčku se loti vaše duše čuden vonj in sanje, in zdi se vam, kakor da ne sedite doma v naslanjaču, ampak tam kje daleč v Avstraliji...

— Oh, pojdimo, Peter Nikolajč! — je vzkliknil državni pravdnik in nestrpnostno premikal noge.

— Da, — je nadaljeval zapisnikar. — k likerju se poda cigara, spuščanje kolo-

barjev. Tedaj vam šinejo v glavo sanjave

misli, da ste generalissimus vojske, ali da ste poročeni s prvo lepoticjo na svetu in da plava ta krasotica ves dan pod vašimi okni v nekakem basenu z zlatimi ribicami. Ona plava, a vi ji zakličete: — »Hej dušica, poljubi me!«

— Peter Nikolajč! — je zastokal državnega pravdnika namestnik.

— Da, — je nadaljeval zapisnikar. — Ko ste nekaj časa kadili, privzdignete škričce svoje halje, pa hajdi v posteljic! Tam ležete na hrbet, s trebuščkom navzgor, pa vzamete časopis v roko. Ko se vam sprimejo oči in ko se po vsem telesu razlije prijetna dremota, potem se kaj poda politika: tam berete, da je Avstrija ustrelila kozla, tam ni Francija česa prav zadela, tam se je rimski papež pokazal upornega, nepokornega — vse to bereš in ti je prijetno okolo srca.

Predsednik je poskočil kvišku, zagnal pero v kot in z obema rokama pograbil klobuk. In tudi državnega pravdnika namestnik je pozabil na želodčni katar; od nestrpnosti ves iz sebe je tudi poskočil s stola.

— Ali se odpeljemo! — je vzkliknil.

— Peter Nikolajč, a kaj pa z vašim posebnim mnenjem? — je zakričal zapisnikar preplašeno. — Kdaj ga napišete, dobronik moj? Ob šestih se morate odpeljati v mesto!

Predsednik je zamahnil z roko in planil k vratom. Tudi državnega pravdnika namestnik je zamahnil z roko in zgrabivši svojo listino izginil za predsednikom. Zapisnikar je zdihnil, očitajoče se ozrl za njima in začel pospravljati papirje.

*** Napisi na železniških postajah.** Železniško ministrstvo je naročilo vsem ravnateljstvom državnih železnic, naj polagoma in po možnosti izboljšajo napise postaj z ozirom na njih vidnost in naj dajo ozirajoč se na krajevne razmere napraviti tudi na primernih železniških prostorih v večjem merilu napise, ki se bodo dali brati iz naglo vozečih vlakov. Glede napisov na napravah za osební promet s peroni med tiri so izdali nove določbe in so obenem odredili nove poskuse za napravo transparentnih, tudi ponoči čitljivih napisov iz pločevine s prelomljeno pisavo, zlasti zategadelj, ker se niso nič kaj dobro obnesli napisi postaj na šipah postajnih svetilk. Železniško ministrstvo je povabilo uprave zasebnih železnic, da tudi one uvedejo te uredbe.

*** V brezposelnosti si je zaželel ječe.** Blagajničar Anton Englisch na Dunaju je že dalj časa brezposeln. Ker se „modro“ urejena družba za brezposelnice prav nič ne zmeni, je hotel Englisch družbo prisiliti, da se pobriga zanj v njegovi nadlogi. Zategadelj je očitil na ulici nekemu hišnemu posestniku zločin proti npravnosti. Aretirali so ga, nakaer je Englisch takoj preklehal hudo obdolžitev ter izjavil, da se je hotel na ta način vsaj za nekaj časa preskrbeti. To se mu je tudi posrečilo, ker so ga izročili sodišču.

*** Trdovratna samomorilka.** Dne 12. t. m. si je hotela na Dunaju hišna oskrbnica Marija Ulbrichova na vsak način končati življenje. Na Getreidemarktu se je vrgla na tir cestne železnice tik pred tramvajski voz in je voznik komaj še ustavil pravčasno voz. Nato je Ulbrichova planila pokoncu in se vrgla pred avtomobil, da je šofer prav v zadnjem trenutku mogel preprečiti nesrečo in avtomobil ustaviti. Trdovratno samomorilko so dali na psihiatrično kliniko, ker se ji je najbrž omračil um.

*** Rodbinska tragedija.** V Gommernu pri Devinu je ustrelil delavec Könnke svoje tri otroke od štirih do enajstih let in nato še samega sebe. Zalostno dejanje je storil iz obupa nad smrtjo svoje žene.

*** Bogat krošnjar.** Po Berlinu je že nad dvajset let krošnjaril čudak Frankfurter. Ko se je storila noč, je prodajal po berlinskih nočnih lokalih čistilo za čevlje in drugo drobnjarijo. Dne 12. t. m. se je Frankfurter zgrudil na cesti in umrl. Čudak je napravil vtisk človeka, ki živi v pomanjkanju, zato so tem bolj obstrmeli, ko so dobili pri njem 150 tisoč kron premoženja v vrednostnih papirjih.

*** Drzen bančni rop.** V Thoruu se je zgodil v pondeljek ponoči na glavnem koldvoru drzen bančni rop. Ko je odšel ponočni brzovlak, je šla blagajničarka menjalnice Adam v spalnico poleg bančne pisarne, ne da bi bila zaprla denar ali blagajno, ker je moral kmalu priti ponočni brzovlak iz Varšave. V tem času pa se je izvršil rop. Tatovi so odnesli 22.000 kron. Roparji so prišli v menjalnico skozi okno. Za drznimi tatovi ni doslej nikake sledi.

*** Tragična usoda mladega izumitelja.** V Berlinu je eksperimentalni z magnetizem 15letni gimnazijec Siebert, ki je kljub svoji mladosti že lastnik več patentov. Naenkrat je zagnalo proti njemu kos železa in ga težko poškodovalo na glavi in na očeh. Prenesli so ga v bolnico, kjer so mu morali odrezati desno roko.

*** Zanimiv proces.** Orožniške izpovedbe vživajo pri sodiščih to protekcijo, da jim gre skoraj neomejena vera. Kdaj je v Nemčiji in drugod celo orožniška izpovedba prišla ob veljavo, kaže zanimiv proces izpred potsdamske vzklične instance. Šoferja prince Avgusta Viljema so naznanili zaradi prenapete vožnje. Že pri prvi obravnavi se je princ gorko zavzemal za šoferja in dokazoval, da ni hitro vozil. Kljub temu je sodišče obsodilo šoferja z utemeljitvijo, da princ ne more pravilno presojeti naglice pri vožnji. Šofer je napravil vzklic. V obravnavi dne 12. decembra je princ zopet vneto zagovarjal šoferja in pod prisego izjavil, da ga je v bližini orožnik spoznal in pozdravil, kar bi v preveliki naglici ne bilo možno. Orožnik, ki so ga tudi pozvali za pričjo, pa ni potrdil prinčeve izjave o pozdravu. Sodišče je verjelo prinču in oprostilo šoferja.

*** Tatovi v zlatem rudniku.** Inženir zlatega rudnika v Muszaru. Adolf Sieber, je dobil brezimno obvestilo, da nameravajo rumunski tatovi oropati jamo. V nedeljo zvečer je šel inženir s peterimi uradniki v jamo, da prepreči tatvino. Po polnoči je res prišlo v rudnik več mladih ljudi, ki jih je inženir ustavil. Mladenci so se hoteli postaviti v bran in je eden izmed njih zagnal proti Siebru dinamitno patrono. Inženir je takoj vstrelil naniz revolverja. Ko so zlikovci opazili, da so uradniki oboroženi, so se spustili v beg. Ali ni se jim posrečilo uti, ker so se postavili uradniki pred vhode in stali na straži tako dolgo, dokler niso prišli orožniki, ki so jih obvestili o dogodku. Nastal je hud boj med tatovi in orožniki, dokler niso orožniki proti jutru prijeli vseh pet tatov, ki so imeli pištole in dinamitne patrone. Mladi zlikovci so bili vsi iz Muszara, dva sta bila sinova občinskega sodnika. Izročili so jih državnemu pravdnstvu.

*** Težka železniška nezgoda na Ruskem Poljskem.** V pondeljek se je zgodila na aleksandrovski postaji ob rusko-pruski meji

težka železniška nezgoda. Ko je vlak vozil na postajo, je skočila s tira lokomotiva in dvoje vagonov brzvala ter so se popolnoma razbili. Med potniki tesno zasedenega vlaka je nastala strahovita panika. Kurjač z brzvala je bil mrtev na mestu. Več lahko poškodovanih potnikov se je odpeljalo s prihodnjim vlakom, težko poškodovane pa so oddali v bolnico.

*** Golob na Markovem trgu.** Neki Anglež je ustrelil na Markovem trgu v Benetkah vsled stave deset golobov. Oplasti so nastopile proti njemu in ga je obsodilo sodišče na 1000 kron globe. Dragi golobi.

*** Otroven studenec.** V Kadoji na Rumunskem so odkrili pastirji studenec, ki je bil močno strupen z arzenikom. Iz studenca je pil Rumun, ki je kmalu umrl, drug pa je v zadnjih dneh. Studenec so zaprli in zastražili z vojaki.

*** Ubežna kitajska princesa.** Iz Pekinga je pobegnila soproga dosedanega regenta princesa Čun. Najbrž jo je potegnila z gledališkim igralcem Jančaolom.

Tržaška deželna konferenca.

(Dalje.)

Trst, 14. decembra.

Tajniško poročilo političnega odbora je podal sodr. Vencajz: Odstopivši odbor je posloval 10 mesecev. V tej dobi so se izvršile sledeče osebne izpremembe: Odbornik Fran Novak je bil pozvan, da izstopi iz stranke, sodr. Štolfa se je pa iz službenih ozirov preselil v Gorico. Zato sta bila na dveh zborovanjih strankinih pristašev prideljena pol. odboru sodruga Petejan in Vau-potič.

V teku te dobe je imel politični odbor 44 rednih sej, 8 skupnih sej z italijanskim pol. odborom, 4 z volilnim odborom, 2 z odborom Ljudskega odra in 4 druge seje. Skupaj 59 sej. Priridel je v Trstu 18 javnih shodov, v okolici pa 31. Zaupniških zborovanj je imel 12. Poslal je na različne korporacije in na konference skupaj 11 delegacij. Sodeloval je pri ustanovitvi petih izobraževalnih društev v okolici.

Dalje omenja sodrug Vencajz različne snovi, o katerih se je razpravljalo na shodih in zborovanjih ter na sejah.

Končal je svoje lepo poročilo z besedami: Lahko sodite naše delo kakor hočete. Priznati morate, da smo dosti storili. Ako pa nismo uresničili vseh želja in vseh upov, tedaj ne pozabimo, da se je socialno-demokratska stranka rodila pred nami, da koraka zmagonosno oznanjajoča v svet in da bo zmagovala, ko nas že davno več ne bo. Malemu uspehu bodo sledili drugi večji.

Burno odobravanje je sledilo lepemu poročilu.

Po poročilu blagajničarja je poročal sodr. Novak za kontrolo in je konferenca na njegov predlog odobrila poročila in podelila odboru absolutorij.

Potem je poročal sodr. Josip Petejan. Po lepem poročilu je konferenca sprejela od sodruga Petejana predlagani opravilnik deželne organizacije in opravilnik zaupniškega zbora:

Sprejeti opravilnik za deželno organizacijo ima sledečo vsebino:

1. Deželno organizacijo jugoslovanske socialno - demokratične stranke v Trstu tvorijo vse krajne organizacije v mestu in okolici.

2. Na čelu deželne organizacije stoji deželni odbor, sestojč iz sedmih članov in dveh nadzornikov.

3. Deželna organizacija ima sedež v Trstu. Člani odbora morajo stanovati v Trstu ali v bližnji okolici, nadzornika se lahko volita iz oddaljenejših krajev.

4. Deželna konferenca mora biti redno vsako leto. Izredna se sklče, ako jo zahteva tretjina krajnih organizacij, deželni odbor ali pa izvrševalni odbor stranke.

5. Na deželno konferenco imajo pravico poslati:

a) krajevne organizacije, ako niso zastopane z odračunanjem strankinega davka nad tri mesece, do 50 članov po dva, za vsakih nadaljnjih 20 članov po enega zastopnika;

b) vsaka delavska organizirana strokovna skupina v Trstu in okolici po dva zastopnika, ki morata biti politično organizirana,

c) sodrugi, ki so združeni v izobraževalnih in gospodarskih organizacijah, po dva zastopnika iz vsake take skupine;

6. Deželna konferenca se mora v strankinim glasilu naznaniti vsaj 4 tedne, preden se vrši.

7. V področje deželne konference sodi:

a) Poročila deželne političnega odbora in krajevnih organizacij;

b) organizacijska, taktična in politična vprašanja Trsta;

c) zvišanje ali znižanje strankinih prispevkov;

d) predlaganje, oziroma imenovanje kandidatov za državni in deželni zbor, oziroma občinski svet;

e) volitev deželnega političnega odbora in kontrole za eno leto.

8. V področje deželne političnega odbora sodi:

a) Izvrševanje sklepov in odredb strankinega zbora in izvrševalnega odbora ter deželne konference;

b) ustanavljanje krajnih organizacij v mestu in okolici, vodstvo potrebne agitacije, evidenca organiziranih članov, nadzorovanje dela v krajnih organizacijah; sklicevanje deželne konference; zastopanje stranke v javnosti;

c) imenovanje zastopnikov za strankin zbor;

d) imenovanje nadomestnikov za člane, izstopivše iz odbora, o čemur je poročati deželni konferenci;

e) imenovanje uslužbencev pri deželnem tajništvu in pri drugih strankinih institucijah.

B. Za krajevne organizacije.

1. Krajevne organizacije se ustanove po vseh okrajih tržaškega mesta in okolice iz sodrugov, ki plačujejo strankin davek (najmanj 20 vin. na mesec).

2. Obsežne krajevne organizacije se lahko razdele v odseke (mestne oddelke), za katere imenujejo svoje zaupnike.

3. Ako zahtevajo razmere, se lahko združijo člani iz dveh ali več krajev v eno krajevno organizacijo.

4. Ustanovi se krajevna organizacija lahko povsod, kjer je najmanj 15 članov.

5. Na čelu krajevni organizaciji stoji krajni odbor, ki šteje 5 članov, med njimi predsednika, tajnika in blagajnika. Krajni odbor lahko imenuje zaupnike po potrebi.

6. Krajni odbor ima:

a) Izvrševati sklepe in odredbe deželne in izvrševalnega odbora;

b) organizirati sodruge, pobirati strankin davek in druge prispevke, voditi agitacije ter redno poročati o položaju, o boju in o važnih dogodkih deželnemu, na zahtevo tudi izvrševalnemu odboru;

c) sprejemati nove člane in voditi natančen seznam sodrugov v svojem kraju;

d) organizirati in izvrševati kolportážo strankinega tiska, naročati potrebne legitimacije, znamke itd. pri deželnem odboru.

7. Blagajnik krajnega odbora mora zaključiti mesečni račun vsak mesec prvo nedeljo ter odračunati prejete prispevke najkasneje do 15. vsakega meseca deželnemu blagajniku v Trstu po odbitku opravičenih stroškov, ki se morajo izkazati s potrdilom.

Vsakemu članu mora izdati legitimacijo ter potrditi vsak mesečni prispevek z znakom.

8. Član, ki zaostane po lastni krivdi s tremi mesečnimi prispevki, izgubi vsako pravico, ki mu gre po strankinem statutu.

9. Krajevni odbor mora imeti sejo vsaj enkrat na mesec in sklicavati krajne konference.

10. Krajna konferenca se vrši po potrebi, vsekakor pa po deželni konferenci, nadalje če zahteva tretjina članov ali pa deželni odbor.

11. Vsaka krajna konferenca se mora naznaniti v strankinem glasilu vsaj 7 dni prej.

12. V področje krajne konference sodi:

a) Poročilo krajevnega odbora;

b) organizacijska vprašanja kraja;

c) zvišanje strankinih prispevkov za lokalne potrebe;

d) volitev zastopnikov na strankin zbor in deželno konferenco;

e) volitev krajnega odbora za eno leto;

f) volitev delegatov v zaupniški zbor in sicer za vsako organizacijo po enega namestnika in enega delegata.

Ljubljana in Kranjsko.

Seja ljubljanskega občinskega sveta je v pondeljek dne 18. decembra ob 10. dopoldne. Deželni predsednik je izdal o tem sledečo odredbo: „Glasom razpisa Njegove Ekselence ministra za notranje stvari z dne 7. decembra 1911, št. 40.653 je e. kr. upravno sodišče pritožbo doktorja Vladislava Pegana v Ljubljani proti razsodbi e. kr. deželne vlade v Ljubljani z dne 15. junija 1911, št. 14.665, tikajoče se nove volitve občinskega sveta ljubljanskega kot neutemeljeno zavrnilo. Na podstavi §§ 55. in 21. z zakonom z dne 17. oktobra 1910 izdanega občinskega volilnega reda za mesto Ljubljana odream torej volitev župana na dan 18. decembra 1911 dopoldne ob 10. K tej volitvi, ki se bode vršila v mestni dvorani (Mestni trg) in sicer po določbi § 55. al. 2. obč. volilnega reda pod predsedstvom po letih najstarejšega občinskega

svetovaleca, t. j. gospoda Ivana Bonača, trgovca in posestnika v Ljubljani, so vabljeni občinski svetovalci s pristavkom, da tisti ki brez veljavnega izgovora ali ne pridejo ali pred končano volitvijo odidejo, izgube svoj svetovalski posel in tri leta ne smejo biti izvoljeni ter da vrhutega zapadejo na občinsko korist globi, katero sme občinski svet, ne da bi bila zoper dotični sklep dopuščena kaka pritožba, naložiti do zneska 200 K...“ Pravijo, da se po izvolitvi župana občinski svet zopet odgodi, dokler ne pride za izvoljenega župana cesarjevo potrdilo.

— Za § 14. so zopet glasovali naši opozicijski klerikali v državnem zboru. Odobrili so brez ugovora vse povprek, karkoli si je blagovolil baron Bienenrth dovoliti s § 14. Ni še davno, kar je imel dr. Šusteršič v proračunskem odseku jako „ustaven“ govor, s katerim je precej strogo čital levite avstrijskim vladam in gotovo bodo klerikali še dostikrat agitatorično izrabljali tiste besede. Ali kaj! To so besede in ostanejo besede, meso pa taka beseda ne postane nikdar. „Slovenec“ jih je natisnil in če nanese prilika, da bo treba volilcem pokazati „radikalizem“ in „načelnost“ klerikalne stranke, se potegne tista številka „Slovenca“ iz žepa in „korenitost“ klerikalcev je dokazana. A čim je taka govoranca natisnjena, se lahko spravi v žep za eventualno poznejšo porabo, medtem pa se začne praktična politika, ki kaže vsem načelnim besedam osle. Ko so klerikali glasovali za proračunski provizorij, so dejali, da so morali, ker so vložili nekoliko predlogov in hotejo, da pridejo tisti na dnevni red. Izgovor je bil popolnoma puhel, ker nikjer ni zapisano, da ne bi kakšna stranka smela zastopati posameznih predlogov, če ne glasuje za ves proračun; puhel je zlasti zaradi tega, ker predlaga dr. Šusteršič štirimesečni provizorij, pa so klerikali — zato! — glasovali za šestmesečnega. Ali pri naredbah po § 14. nimajo niti takega izgovora. Za te naredbe so glasovali samo zato, ker so hoteli storiti vladi uslugo in pa zategadelj, ker mislijo, da pride čas, ko bodo sami potrebovali § 14. Taka je klerikalna „opozicija“.

— „Slovenski Narod“ vestno notira vsako klerikalno glasovanje in ga redno graja. Obsodil je glasovanje klerikalcev za proračunski provizorij in z naslado javil, kako so bili dalmatinski neklerikalni poslanci ogorčeni zaradi tega. Obsodil je tudi klerikalno glasovanje za Bienenrthove naredbe po § 14. Čisto prav. Ali zakaj ne obsoja z enakim vatlom politike drja Ravniharja, ki podpira vladu na vseh koncih in krajih, ki ji dovoljuje proračunski provizorij, ki odobrava § 14., skratka opravlja Šturgkhove posle kakor postrešček? Klerikalna politika je hinavska, to je res. Ali v svojih efektih je Ravniharjeva politika čisto enaka, torej ravno tako slaba. Grajati klerikalce zaradi te politike, Ravniharju pa vsak teden posebej izrekati zupanje zaradi enake politike — to se slabo vjema.

— „Slovenec“ ne razume, zakaj da se „Zarja“ poteguje za Njeguša. „Slovenec“ še marsikaj pametnega ne razume. Ali potegoval se je že za veliko slabše zločince kakor je Njeguš in če bi o slabšem članu klerikalne stranke podal psihiatr tako nezasišano „izvedeniško“ mnenje, bi katoliški list bruhal ogenj in žveplo nanj. Toda o takih rečeh se ne kaže pretekati s „Slovencem“, ker mu manjka vsaka sposobnost, da bi jih razumel. Saj niti tega ne razume, da je Njeguš nesrečen človek; saj tudi krščanskega usmiljenja ne razume. Kako naj torej zahtevamo, da bi razumel, kar presega njegov horizont?

— Iz Šiške. Piše nam čitateljica našega lista: Večkrat sem že v „Zarji“ brala, da je treba v naši Šiški boljših cest in potov ter, da bi bila dolžnost občine te ceste in pota urediti. Ampak še nekaj je prav potrebno. Namreč: urediti trg v Spodnji Šiški. Tisti prostor, kjer branjevke in kmetice prodajajo, je nezadosten. Napraviti bi se morala nad celim prostorom streha ter tla posuti, da bi se ob deževju voda odtekala. Danes po vsakem dežju stoji voda na trgu in polne čevlje je imaš, če le prestopiš. Zadnji čas bi bil, da bi se tržno vprašanje naše Šiške vzelo v pretres ter uredilo vse potrebno. Tega je precej.

— Rimske izkoptine na zemljišču nemškega reda. Oktobra t. l. sta našla dva dijaka ko so kopali na podaljšku Gorupove ulice cestni kanal, med prstjo dva siva kovinasta kosa v obliki pravokotnih, le sirovo obdelanih plošč. Poslala sta najdenino dr. Valterju Šmidu v Gradec, ki jo je izročil humizmatiku Lusehinu pl. Ebengreuthu v znanstveno preiskavo. Že lani je našel dr. Šmid na zemljišču nemškega viteškega reda poleg večje množine kovanega rimskega denarja devet palice srebra, ki pa niso bile prav nič obdelane in tudi ne puncirane. Te dve ploči pa imata utisnjeni cesarsko glavo (ena Magnencija, druga Flaviana) in pečat gvardiana (predstojnika) oglejske peneznice. Manjša tehtta 319 gramov (rimski funt v pozni cesarski dobi je tehtal 327,459), večja pa 640 gramov. Zlato in srebro v palicah so izdajali v rimskih časih, če je bilo za plačilo velikih zneskov treba izdelati nahitro večje množine denarja, in so imele te palice značaj zasilnega denarja. V Avstriji do-

slej takih denar nadomestujočih palic niso našli; najdenini bodo uvrstili v emonski muzej, ki se ustanovi; doslej se nabavajo štiri take srebrne palice iz pozne rimske dobe v „British Museum“ v Londonu in tri v hano-verskem deželnem muzeju.

— **Iz Tržiča.** Člani konzumnega društva za Ljubljano in okolico v Tržiču so že dobili prvo dividendo. 424 kron dobe povrnjenega. V teh nekoliko mesecih so skupili za 10.607 kron blaga. Kdor ima že vloženi 30 kron deleža, bo dobil že za vsako krono iztrženo v naši prodajalni 4 vin. nazaj, kdor pa nima še teh kron, se mu pa dividenda v njegov prid k deležu pripíše. — Prvi korak je že tu. Upamo da bodo odselej še ostali delavci pristopili v naš konzum!

— **Pijan prodajalec.** Dne 13. t. m. so videli pasanti na Vodnikovem trgu nenavaden prizor. Pijan prodajalec in njegov pomočnik, ki je bil v enakem položaju, sta metala s stojnice svoje blago naokoli. Priti je moral stražnik, ki je pijana človeka odvedel na njiju stanovanje. Blago so spravili v varnost mestni delavci.

— **Če v Novem mestu nemško pojo...** Ena izmed rodoljubnih postav se glasi: Ne poj tujih pesmi! Če se vesela družba „nižjih“ ljudi spozabi kdaj preko tega kategoričnega imperativa, zareglja takoj tetka Edinost, zmaj z glavo oča Slov. Narod in razposajeno otroče Jutro kar končati ne more povesti o ogroženi narodnosti, o izdani domovini in o drugih grozotah. Da je temu res tako, lahko pričajo tudi novomeški/železniški uslužbeni in nekateri drugi tukajšnji uslužbeni. Če pa se pregreše zoper omenjeno pravilo ljudje, ki so šli preko akademskih tat, če ti ljudje s sokolskim župnikom načelnikom vred v narodni gostilni s huronskim vpitjem popevajo burševske pesmi, no, potem seveda o celi stvari ni nikakega glasu v junaških zaščitnikih rodoljubnega slovenstva. Kako to? Ali je narodnost bolj ogrožena, preljudba domovina kaj manj izdana? Kajpada: Quod licet Jovi, non licet bovi, ali po domače: Ja, Michel, da ist was anderes, wenn...

— **Nezaslišan rop občinskih glasovnic.** (Iz Prečne pri Novem mestu nam pišejo: Prve dni tega meseca so se vršile v Prečni občinski volitve ob asistenci vladnega komisarja. Oddane glasovnice so spravili v zaboj, ga zapečatili in spravili v sobi poslopja prejšnje šole. Ker vrata te sobe niso imele ključa (!) so zapečatili tudi vrata. 12. t. m. bi se moral vršiti skrutinij, a med tem časom so vdrl v sobo, odprli zaboj in uničili nebroj glasovnic. Kdo je povzročitelj tega junaštva, se z gotovostjo še ne ve. Sum pada na pristaše farovške stranke. V strahu, da izgube dosedanjo vladno v občini, so bojda pokončali glasovnice, da povzročijo na ta zločinski način nove volitve. Uspehe sodnega poizvedovanja še priobčimo prilično.

Štajersko.

— **Velenarodnjak Roblek in njegovi delavci.** (Dopis iz Ljub.) G. Roblek je velik narodnjak pred Bogom in pred ljudmi; na podlagi te zasluge so ga bili liberalci poslali pri prejšnjih volitvah v državni zbor zastopat „narod“. Kakšna je ljubezen tega narodnjaka do delavcev (ki tvorijo večino naroda), kaže dejstvo, kako jih plačuje. Pri podiranju stare glažute mu delajo trpini od ranega jutra do poznega večera za — 70 krajcarjev. Nerazumljivo je delavcem volino nasprotstvo med Boblekom in Korošcem, zakaj oba si v bratski slogi lahko sežeta v roke. Delavci, zapomnite si, kako Roblek delavce plačuje in kako jih dr. Korošec v državnem zboru zastopa. Če pride ob volitvah k vam liberalen ali klerikalni agitator, naženite ga z metlo! — Libojški socialni demokratje.

— **Mlad ubijalec.** Dne 2. septembra je pilo v Kapelah v zgornjeradgonskem okraju več fantov iz Kapel in sosedne vasi. Vsled zavžitega alkohola je nastal med fanti obelvasi prepir. Zlasti bojaželjnega se je kazal 16-letni Jožef Žilavec iz Kapel. Med 1. in 2. uronoči so se sosedni fanti odpravili, Kapelčani so jim pa sledili, da jih nabijejo. Ko so dospeli fantje sosedne vasi v domačo vas, so se ustavili in takoj sta se pričeli obdeve stranki krepko zmerjati. Ves dogodek se je vršil pred hišo Franceta Antoniča in njegov 14letni sin je stekel na cesto pogledat, kaj se godi. V tem hipu ga je sunil Žilavec z nožem v levo prsno stran in mu predrl pljuča in sree, da se je detek takoj zgrudil in izdihnil. Mladega ubijalca je obsodilo mariborsko sodišče na petletno težko ječo.

Konzumno društvo za Ljubljano in okolico v letu 1911.

V okusno opremljenem »Zadružnem koledarju« za l. 1912 izšlo je tudi računsko in poslovno poročilo »Konzumnega društva za Ljubljano in okolico, ki se je ustanovilo stoprav pred tremi leti. Iz poročila se razvidi, kaj se da tudi v tako kratki dobi treh let napraviti. »Kons. društvo za Ljubljano in okolico« izkazuje že v tret-

jem poslovnem letu, ki obsega le 11 mesecev — 1,033.764 kron 12 vinarjev denar-nega prometa. Blaga pa se je prodalo v teh 11 mesecih v zadruženih osmih prodajalnih za 404.648 kron 83 vinarjev. Tri prodajalne so bile komaj po 6 mesecev odprte, kar pove, da je društvo v znamenito procvetojočem stanju. Najboljša je prodajalna v Spodnji Šiški, kjer zadružniki, glavno sodrugi železničarji, kažejo s svojim razumevanjem krasen zgled vsem ostalim delavcem slovenskim. Prodajalna v Spodnji Šiški izkazala je v 11 mesecih ca. 139.000 kron blagovnega prometa.

Članov šteje »Konzumno društvo za Ljubljano in okolico« že nad 1500. Deleža so vložili ti člani v teh treh letih obstoja 26.286 kron 26 vinar. — Rezervni sklad je zrasel že na 4247 kron 23 vinarjev, z letošnjim čistim dobičkom na 6000 kron.

Hranilni odedek kaže v letu 1910/11. 65.143 kron dohodkov, izdatkov pa 22.427 kron — tako da je stanje hranilnega sklada sedaj 42.716 kron in stanje obresti 1894 kron. Hranilne vloge se obrestujejo po 5% od dne vloge do dne vzdiga. Kakor je iz navedenih števil razvidno, so člani že lepe denarce zaupali svojemu društvu. Prav je tako; kaj bi nosili svoje prihranke drugam, kapitalističnim zavodom, ko imajo svoje lastno podjetje?! Da je društvo v veliki prid uporabljalo zaupani denar, kaže svota, ki jo vidimo v dohodkih pod naslovom: skonto. Ker društvo vse fakture in račune v trgovskem smislu »kassa« (to je v 30 dneh po izpostavitvi) plačuje, prejelo je na popustih — 7768 kron 09 vin.

Uslužbenec ima društvo 23, ki imajo svoj penzijski fond, ki znaša že 1248 kron; z dotacijo letošnjega čistega dobička bo znašal 2000 kron, tako da je upati v doledni dobi na lepo svoto, ki bo vsakemu uslužbencu društva na stara leta v tolažbo in oporo. V poročilu beremo, da je društvo že ob novem letu 1911 zvišalo vsem tedanjim 16 uslužbencem mezde ter je v svrhu zboljšanja uporabilo 1350 K; letos se bo zboljšalo z ozirom na nastajajočo draginjo zopet mezde; v proračun je vzeta vsota 2500 kron le za ta namen! Delavni čas se je v l. 1911. zopet znižal, tako da gre tudi v tem oziru društvo z lepim zgledom naprej. Načelstvo pa obeta v poročilu, da pojde v tem oziru še dalje in upa, da ga bode članstvo podpiralo tudi v tem stremljenju.

Res je: »Konzumno društvo za Ljubljano in okolico« napreduje na celi črti. Naprej, le naprej — je parola! Prav je tako. V dobi današnje draginje je dolžnost konzumentov, da se strnejo v mogočno falango. Sveto resnico je izrekel letošnji strankarski zbor nemške socialne demokracije v Inomostu; proglašil je v resoluciji:

»Dokler ni sila delavskega razreda dovolj velika, da iztrebi v razmerju političnih sil tičeče vzroke draginje, more poboljšati svoj položaj samo z okrepanjem svojih gospodarskih organizacij. Delavstvo mora ojačiti konzumne zadruge, da naraste njegov vpliv na cene blaga.«

Tudi v znanem draginjskem predlogu, ki so ga socialno demokratični poslanci predložili državnemu zboru, pravijo predlagatelji:

»Prekupovalstvo pa semore izločiti samo z organizacijo konzuma. Le če se združijo konzumentje v velikih konzumnih društvih, če se ta konzumna društva sraje v velikokupne družbe in če nabavljajo velekupne družbe blago naravnost od producenta, se prekupovalstvo popolnoma odstrani. Zahtevamo zato odstranitev vseh zaprek, ki dandanes ovirajo razvoj konzumnih združug.«

Socialistične nemške žene zbrane na svojem kongresu 28. in 29. oktobra t. l., pa so v svoji draginjski resoluciji zaklicale vsem svojim tovarišicam v Avstriji torej tudi onim na Slovenskem:

»Žene, pristopajte vse bolj nego doslej v konzumna društva! Kjer je že to mogoče, bodi dolžnost vsake delavske žene, da nakupuje vse svoje potrebščine v delavskih konzumnih društvih, ker so le ta najuspešnejše sredstvo v boju proti oduštvu z živili.«

Priporočamo zato tudi mi vsemu slovenskemu delavstvu, da se oklene svojih konzumnih društev. Imamo jih že lepo število. V Hrastniku, v Zagorju, v Trbovljah, v Idriji, v Nabrežini, v Trstu, v Podgori in Borovljah so že samostojna, lepo se razcvetajoča društva. »Konzumno društvo za Ljubljano in okolico« pa je omrežilo že Ljubljano in okolico s 5 prodajalnami in Gorenjsko plat s tremi, namreč z 2 na Jesenicah in z 1 v Tržiču. Pripravljajo se še ena v Koroški Beli ter še na Notranjskem dve. Dela dovolj!

Kdor razume, kar so svečano izgovorili zgoraj navedeni zbori in poslanci —

deluj za povzdigo konzumne organizacije. »Konz. društvu za Ljubljano in okolico« pa želimo najlepšega procvita v ponos slovenskega delavstva!

»Konzumno društvo za Ljubljano in okolico« je imelo redno občno zborovanje za l. 1911. na praznik 8. dec. v Ljubljani. Zbranih je bilo 53 delegatov, pet članov načelstva in 12 članov nadzorstva, ki so zastopali 1505 članov, bivajočih po Ljubljani, Šiški, Viču, Mostah, na Jesenicah in Javorniku in v Tržiču. Predsedoval je sodrugi Josip Udovč, ki je predsednik društvenega nadzorstva, poročal pa je o delovanju in računih predsednik društva, ravnatelj sodr. Anton Kristan. Zbrani delegatje so izrekli načelstvu enoglasno svoje zaupanje in odobrili predloženo poročilo. Pri nadomestni volitvi v načelstvo sta bila izvoljena zopet izžrebana člana sodr. Anton V ad n a l in Ivan Svetlin. V nadzorstvo pa sodrugi: Kitelek Josip, uradnik južne železnice v Ljubljani, Ivan Klemenčič, poduradnik drž. železnice in posestnik v Šiški, Bittner Ulrich, kurjač južne železnice v Novem Udmatu, Anton Zugwitz, kovinar na Savi in Jereša Franc, železničar na Jesenicah.

Čisti dobiček v znesku 16.610 kron 45 vin. se razdeli med člane v obliki 4 odstotne dividende. —c.

Strankin vestnik.

Podružnice Slov. dol. zveze »Vzajemnost« imajo v tekočem tednu sledeče redne mesečne sestanke:

Viško-glinška podružnica ima v soboto ob 8. zvečer »pri Bobenku« sestanek. Sodrugi, pridite vsi!

V Zagorju ob Savi je v nedeljo ob 3. popoldne ustanovni občni zbor podružnice »Vzajemnosti« v dvorani g. Michelčiča.

Umetnost in književnost.

Iz pisarne slovenskega gledališča. Jutri v soboto se igra prvič dramska noviteta danskega pisatelja Walterja Christmase »Milionar« v štirih dejanjih. Dejanje se godi v Londonu v palači 13letnega milionarja Filipa Rowlyja, v velikem modnem magacinu in v podstrešju. Glavne vloge igrajo: ga. Iličičeva, ga. Avg. Danilova, ga. Šetfilova, gđena. Wintrova, g. Skrbineš, g. Danilo, g. Šimaček, g. Bukšek in ga. Bukšekova. Komedija je zelo zanimiva in zabavna. Predstava se vrši za par-abonente.

Državni zbor.

Dunaj, 14. decembra.

Današnja seja je začela s poimenskim glasovanjem o Seitzovem predlogu, da poslanska zbornica ne sprejme v vednost cesarskih naredb, s katerimi si je Bienert pomagal do denarja. Predlog je bil odklonjen z 254 proti 151 glasovom. Za Seitzov predlog so glasovali socialni demokratje, Rusini, češki radikalci, poljska ljudska stranka, Italijani in dalmatinski poslanci. Bienertovo očitno postavolomstvo so odobrile ostale stranke, med njimi tudi slavna klerikalna opozicija; zaradi lepšega je ta večina sprejela nedolžno in brez-pomembno resolucijo dr. Steinwenderjevo, ki graja najetje posojila s pomočjo cesarske naredbe.

Nato se je nadaljevala proračunska specialna debata. Dr. Šusteršič je utemeljeval svoj predlog, da se dovoli namesto šestmesečnega štirimesečni proračunski provizorij.

Dr. Korošec izjavlja, da njegov klub ne nasprotuje načeloma italijanski fakulteti, ampak v tem vprašanju se ne smemo prav nič vdajati vnanjim vplivom. Ni pravi čas, da bi sedaj izvršili to zahtevo italijanskega kraljestva, ko na meji kar mr-goli vojakov. Če praviš, da odpadeta na pet italijanskih vojakov dva avstrijska, te zmerjajo s hujskačem. Poslance zmerjajo, prestolonaslednika zmerjajo, češ da ne sme politizirati (medklici soc. demokratov). Voditelj soc. demokratov je odrekal prestolonasledniku pravico do politiziranja. Pa v Avstriji sme vsak fant politizirati, samo prestolonasledniku naj bi bilo prepovedano politiziranje.

Posl. Seitz (soc. dem.) izjavlja, da si bo pasje ponižen bizantinski govor klerikalnega dr. Korošča in njegove neslane in neresnične napade na socialno demokracijo privoščil, kedar mu poslovnik tega ne bo branil. Nato utemeljuje svoj predlog, da država nakaže deželam 20 milijonov K.

Za regulacijo učiteljskih plač.

Vsak doslužen feldvebelj ima možnost, da se vstopivši v državno službo, povzpne iz 11. v 8. činovni razred, in za učitelje bi bil dosežen najvišji cilj njih desetletnih bojev, če bi dobili plače uradnikov od 11. do 8. činovnega razreda. Če bi bilo učiteljstvo boljše plačano, bi imelo prebivalstvo od tega tisočero korist, ker

bi se povišala splošna ljudska izobrazba. Sreča je, da je predlagal zvišanje učiteljskih plač član vladne večine, zakaj soc. demokratje smo ostajali s podobnim predlogom vedno sami in razkričali so nas, da uganjamo demagogijo. Nato je govornik opisal cincanje nemškega »Nationalverbanda«, ki je najprvo predlog sprožil, a ga potem na vladno povelje zopet umaknil in ga nadomestil z resolucijo, ki bo romala — v finančni odsek, odkoder bo težko še kdaj zagledala beli dan. Vsa stvar izgleda zelo humoristično, ker kaže

Komediantovsko vedenje meščanskih strank,

v resnici pa je od sile resna. Če bi soc. demokratje uganjali čisto strankarsko politiko, bi niti z mezinem ne genili za učitelje. Kakor ima klerikalizem svoje stalne agitatorje v župnikih, prav tako ima narodnjaška stranka svoje agitatorje v učiteljih. Ampak mi dobro vemo, da je ljudska šola najvažnejši zavod za delavstvo, in da je procvitanje ljudske šole odvisno od materialnega položaja učiteljstva. Če zdaj, tik pred božičem, ko ste v neštevilnih učiteljskih rodbinah užgali iskro upanja, tega upanja ne spolnite, tedaj se to postopanje po vsej pravici lahko imenuje frivolna igra.

Nemški nacionalc Waldner predlaga da se vsi učiteljski predlogi odkažejo finančnemu odseku in predlaga resolucijo, pozivajočo vladno, da čimprej uredi deželne finance in omogoči deželam regulacijo učiteljskih plač.

Posl. dr. Diamand (soc.) utemeljuje predlog, da se deželam nakaže iz bonifikacij za žganje. Ostro napada kontingentiranje, ki nese knezu Auerspergu 84 tisoč kron na leto, članom cesarske rodbine 76 tisoč kron na leto, njegovi presvetlosti knezu Antonu Dreherju (veselost) 124 tisoč kron letne apanaže. Enaka je s Potockim; Badenim, Goluchovskim itd. skratka z vsemi (klici: Zganjarskimi bratci!) ne, s člani gosposke zbornice.

Izjava ministrskega predsednika.

Ministrski predsednik grof Stürgkh izjavlja, da je Waldnerjeva resolucija načeloma in praktično edino prava pot (ki pa ne pripelje drugam kot v finančni odsek odkoder ni nobenega izhoda več!) in da želi sanacijo deželnih financ, ki bo omogočila regulacijo učiteljskih plač.

Demonstracija za reformo zakona.

Posl. Malik utemeljuje svoj predlog za reformo zakona. Med njegovim govorom je prišlo do živahnih preprirov; eden najhujših klerikalnih petelinov, ki mislijo, da se da socialni razvoj zagraditi in ustaviti s tridentinskimi dogmatičnimi formulami, je bil dr. Jarc. Po govoru so na galeriji zbrani pristaši i pristašinjne zakonske reforme priredili demonstracije za zakonsko reformo. Klici: Nič več nečemo veljati za prilježnice in naši otroci ne za pankrte. Proč s § 111. Živela zakonska reforma. Z galerije se usujejo agitacijski listki v dvorano.

Prihodnja seja jutri.

ZADNJE VESTI.

Italijansko turška vojna.

Zavzetje Tadžure.

Pariz, 14. dec. Italijani so zavzeli Tadžuro brez odpora.

Krvava bitka pri Bumeliani.

Carigrad, 15. dec. Iz Dehibata poročajo: V ponedeljek smo napadli z 9000 možmi, med njimi je bilo 650 mož rednih čet, italijanske pozicije pri Dželel-Hailu, štiri kilometre od Bumeliane. Prišlo je do najbolj krvave bitke v vsej vojni. Najpreje smo vrgli Italijane nazaj z izgubo 600 mož, dveh topov in 42 zabojev municije. Imeli smo 240 mrtvih in ranjenih. Ob 2. popoldne je pričel sovražnik v veliki premoči z napadom. Vsled uničujočega streljanja topov nas je prisilil, da smo se morali umakniti iz dobljenih pozicij. Italijani so nas zasledovali. Prišlo je do moralnega boja moža proti možu. Naše čete so še enkrat prisilile sovražnika, da se je umaknil. Topot so izgubili Italijani 240 mož in tri častnike. Bojevati se hočemo do zadnjega moža, da zopet osvojimo Bumeliano. Bojišče je podobno krvavemu jezeru. Dobivamo ojačenja. Nova bitka je predurmi.

Lokavi Arabci.

Pariz, 15. dec. V Tripolisu so prijeli 15 arabskih šejkov, ki jih dolže sporazuma s turškim glavnim poveljnikom. Šejki so hoteli odvrniti sum od sebe s tem, da so priredili v Tripolisu slavnostno pojedino na čast italijanskim častnikom.

Dardanelsko vprašanje.

Carigrad, 15. dec. Buski poslanik je baje izjavil porti, da se ne bo več ude-

leževal razgovorov o dardanel-
skem vprašanju. Zato pa je porta za-
gotovila ruski vladi, da bodo smele pluti skozi
Dardanele ruske trgovske ladje tudi tedaj, če
bi bile Dardanele vsled vojne zaprte.

Italijansko brodogradništvo na Egejskem morju.

Solun, 15. dec. Sem so pripluli trgov-
ski parniki in poročajo, da so videli v daf-
niškem zalivu pri Atosu šest
italijanskih bojnih ladij. Uradno
poročajo, da so se pojavile tudi pri Be-
šadju tri italijanske vojne ladje.

Protitalijanski bojkot.

Carigrad, 15. dec. Glavni ravnatelj
otomanske banke je odpustil na zahte-
vanje portvse ravnateljice in višje
uradnike, ki so italijanski dr-
žavljeni.

Italijanski bojkot proti Nemcem.

Berlin, 15. decembra. K namera-
vanemu bojkotu nemškega blaga v Italiji
poročajo »Köln. Ztg.« iz Rima: Italijanski
zdravniki so sklenili bojkotirati nemške
farmaceutske izdelke, ako tovarne izreč-
no ne izjavijo, da ne odobravajo napadov
nemških listov na italijanske vojaške
zdravnike. Gibanje izvira iz Milana in se
je že zelo razširilo po Italiji. Zastopniki
nemških odjemalci sporočili, da so jim ita-
lijanski odjemalci sporočili, da začasno ne
bodo kupovali nemških izdelkov. Zveza
kemijskih tovarn se je že pečala z boj-
kotom, ki se že čuti.

Volitev v delegacije.

Dunaj, 14. dec. V posebni seji je
poslanska zbornica izvolila danes člane delega-
cij. Izvoljeni so sledeči socialni demokrati:
dr. Ellenbogen, Nemeč, Pit-
toni, Schuhmeier in Tusar. Za
Kranjsko je izvoljen dr. Korošec, namestnik
dr. Šušteršič; za Štajerko: Huber in Marekhl;
za Istro: Spinčić, za Goriško: Faidutti.

Osumljeni vohunstva.

Lvov, 15. dec. V Galiciji zavzema
vohunska afera vedno večjo obsežnost. Doslej
so aretirali 16 oseb.

Volitve na Hrvaškem.

Zagreb, 15. dec. Danes so volitve v
61 volilnih okrajih, ki tvorijo dve
tretjini vseh volilnih okrajev. Včeraj so vladni
organi nadaljevali z nasilstvi. V uredni-
štvih opozicijskih listov so
izvršili preiskave, ali brez uspeha. Volilne le-
pake opozicije trgajo, vladnih kandida-
tov lepaki pa se lepijo s poli-
cijsko pomočjo. Večino opozicijskih
kandidatov so izgnali iz njih volilnih okrajev.
Včeraj so konfiscirali vse opozicijske liste,
tako da je prekinjena slehna zveza med stran-
kinim vodstvom in pristaši po deželi. Iz Av-
strije je dospelo sem vojaštvo.

Ponesrečen parnik.

Tanger, 14. dec. Parnik »Delhi«
je nasedel. Na njegovem krovu sta bila
vojvoda in vojvodinja Fife s hčerami, ki so jih
rešili z velikim naporom in bi bili kmalu
potonili. Parniku je prišla prva na pomoč
francoska križarka »Friant«.

Mesto v nevarnosti.

Lizbona, 15. dec. Mesto Es-
pinho, par ur od Oporta, je v ne-
varnosti, da ga odplavijo valovi
atlantskega oceana. Ob obali so
silni viharji, ki so prevrnili že 25 hiš v
morje. Med meščani je panika.

Homatije v Turčiji.

Sprememba turške ustave.

Carigrad, 15. dec. Krožijo vesti o
razpustu parlamenta, ki pa so
vsaj prezgodnje. Pač pa je gotovo, da
namerava izvesti veliki vezir svojo konser-
vativno politiko in spremeniti ustavo.
Že jutri predlože parlamentu zakonski načrt,
ki daje sultanu pravico, da sme razpustiti
parlament brez senatovega dovoljenja, oziroma
ga odgoditi za eno leto. V zbornici računa
Šajd na dvetretjinsko večino, v
senatu pa si bo pomagal s tem, da bo ime-
novol 15 novih, večinoma mlado-
turških senatorjev. Sprememba
ustave je torej skoro da skle-
njena stvar (»Liberalni« mladoturki
torej s polnim parom jadrajo v reakcijo.)

Praske ob bolgarski meji.

Carigrad, 15. dec. Praske med tur-

škimi in bolgarskimi obmejnimi stražami pri
Tomrašu se nadaljujejo.

Položaj na Kretl.

Atene, 15. dec. Iz Kaneje poro-
čajo: Vodstvo krečanske revoluc-
cionarne skupščine poziva ljudstvo,
naj se ukloni odredbam vevlasti in naj ne
napravi nikakih izgrediv proti mohamedanom.

Rusija in Perzija.

Protir Rusiji.

Frankobrod, 14. dec. Medna-
rodni mirovni urad je poslal vsem
državam haške pogodbe nujno vlogo,
da bi s skupnim postopanjem
odvrnili Rusijo od nadaljnih
vojaških odredb proti Per-
ziji.

Rusija in Turčija.

Berlin, 14. dec. Iz Teherana
javljajo: Lahko, da nastanejo resne ho-
matije med Rusijo in Turčijo. Verjetno
je, da Turčija mobilizira v Mali Aziji. Pet ba-
taljonov turške pehote je že ob perzijski meji.
Pravijo, da je položaj veliko bolj kritičen ka-
kor v Tripolisu, Albaniji in Mac-doniji.

Revolucija na Kitajskem.

Novi nemiri.

London, 15. dec. V Ljaojangu
so izbruhili novi nemiri. Proti Mukdenu
se je napotilo 600 upornikov; nad mestom so
proglasili obsedno stanje. V Peking je
došlo 350 ruskih vojakov.

Odgovorni urednik Fran Bartl
Izdaja in zalaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Drva za kurjavo

suha, trda in mehka

odpadki od stavbnega lesa

se dobe v tovarni V. Scagnettija, Cesta
na Rudolfovo železnico št. 16, za držav-
nim kolodvorom.

Učiteljska tiskarna
Ljubljana, Franciškanska ulica 8

..... r. z. z. o. z.

Tiskovine za šole, župan-
stva in urade. Najmoder-
nejše plakate in vabila za
shode in veselice.

Letne zaključke

za društva.

Najmodernejša uredba za ti-
skanje listov, knjig, brošur,
muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

:: Kavarna ::
Unione v Trstu
ulica Caserma in Torre Bianca
:: se priporoča. ::

GRAMOFONE
najboljše vrste po naj-
nižji ceni avtomatične,
posebno za gostilničarje
pripravne priporoča
Ivo Bajželj
Ljubljana, Marije
Terezije cesta št. 11
(Kollze)
Ravnokar so dole naj-
novejše slovenske plo-
šče a K 350. 1000 igel
K 2-

Hotel Tratnik

„Zlata kaplja“

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 27
v bližini kolodvora.

Lepe zračne sobe. — Priznana fina ku-
hinja. — Izborne pijače. — Nizke cene,
Lepi gostilniški prostori in povsem na
:: novo urejeni velik senčnat vrt. ::

Jako zanimiv, zabaven in poučen
list s slikami je slovenski

„Ilustrovani Tednik“

ki izhaja vsak petek ter stane četrtletno K 1.80.
Zahtevajte ga povsod! Naročite ga in inse-
rirajte v njem!

Naslov: Slovenski Ilustrovani Tednik, Ljubljana

Žepni koledar

za delavce sploh in prometne
služabnike za navadno leto 1912

je izšel te dni. Koledar je izredno praktično
sestavljeno za vsakogar. Sezite po njem,
dokler ne poide.

VSEBINA: Koledar in kalendarij. — Cen-
tralni sedeži strokovnih organizacij. —
Kolkovna lestvica. — Poštni in brzojavni
tarif. — Inozemske in domače denarne
vrednosti. — Stare in nove mere. — Koliko
plačam osebne dohodnine. — Koliko
plačam vojne takse. — Obsežnost Avstro-
Ogrske in število prebivalstva. — Avstr.
ustavne vlade. — Socialno-demokratski
poslanci v avstrijskem državnem zboru
(1911). — Glasovi slov. soc. demokratov
pri državnozborni volitvi 1911 (skupaj).
— Koliko glasov so dobile posamezne
stranke v Avstriji pri državnozbornih
volitvah (1907 in 1911). — Politiške in
narodnostne skupine v avstr. državnem
zboru po volitvah (1907 in 1911). —
Kako se varujemo kolere. — Kakšno
delo opravljajo naši zaupniki. — Kdo
neki je železničarjem pomagal. — Pri-
poročljive knjige in knjižice iz domačih
založb. — Kultura in žensko gibanje. —
Kje so delavci najslabše plačani. —
Prof. I. T. Masaryk (slika). — 200 besed
tujk in njih pomen. Beležke.

Cena trdo v platno vezanemu izvodu
1 K, po pošti 10 vin. več. — Organiza-
cije dobe primeren popust. — Naroča se
pri upravi »Zarje« v Ljubljani.

Naročajte se na Zarjo!

J. BONČAR

valjni mlin v Domžalah.

Zaloga v Ljubljani:
Poljanska cesta 19.
Zastopstvo in zaloga
v Gorici.

Priporočamo

ново trgovino
z manufak-
turnim
blagom

J. CIUHA
preje Jesih & Windischer
Ljubljana
Stari trg št. 1
(prej Bazar)
postaja elektr. železnice

! VESELO POROČILO !

posebno onim, ki se čutijo onemogle in
slabotne.

Kri! in okusni zajtrk ima-
tisti, ki ne pijejo dru-
gega nego dr. pl.
Moč! Trnkoczya sladni
Zdravje! čaj, ki ga
imenujemo
„Sladin“. Nasladno in re-
dnilno živilo prve vrste. —
50% prihranka!
Obnem senzacionalno boj-
kotno sredstvo proti živil-
skemu oduštvu. Dobiva se
povsod, tudi pri trgovcu.
Zavoj 1/4 kg velja 50 h. Po
pošti se naroča najmanj pet
zavojev. Glavna zaloga v
petih lekarnah Trnkoczy:
Dunaj, JosefstadtstraÙe 20, Radetzkyplatz 4,
SchönbrunnerstraÙe 109. — Gradec, SackstraÙe
3, v Ljubljani, Kranjsko. — V lekarni Trnkoczy
poleg rotovža v Ljubljani se tudi odda o zdra-
vila p. t. članom okr. bol. blag. v Ljubljani,
bol. zav. c. kr. tob. tov. in bol. blag. juž. železnice.

Kavarna „CENTRAL“ Sv. Petra nasip 37,
poleg jubilejskega mostu

danes in
vsak dan **KONCERT.**

Začetek ob 8. uri zvečer. S spoštovanjem Vstopnina prosta.
Štefan Miholič, kavarnar.

Največje podjetje konfekc. stroke je ogromna trgovina

O. Bernatovič
Ljubljana, Mestni trg šte. 5

katera ima že začetkom sezije
nad 30.000 kom. svežega blaga
po najnižjih cenah — in to:

- nad 5000 kom. najfinejših oblek za gospode od K 8- naprej.
- „ 2000 „ najfinejših površnikov, športnik in zimskih sukenj od K 16- naprej.
- „ 3000 „ pelerin od K 4- naprej.
- „ 2000 „ posamezn. hlače in telovnikov od K 4- naprej.
- „ 3000 „ oblek za dečke in otroke od K 4- naprej.
- „ 15000 „ najmodernejših konfekcije za dame in deklice, jope in dolge paletot za dame od K 8- naprej. Krila in bluže od K 2- naprej.

Solidna postrežba! Priznano nizke cene

Del. glavnica: **Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.** Rez. fond nad K 8.000.000. K 800.000.

Stritarjeva ulica šte. 2, (lastna hiša).

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih 4 1/2%.